

POZNÁMKY

Stati zde obsažené vyšly časopisecky s těmito názvy a v tomto časovém pořadí:

Výroční návštěva jeskyň postonjských v Národních listech 1868, č. 155 z 6. června (dále zkracuji: NL).

Benátská zrcadla I. Stařec mezi městy v NL 1868, č. 186 z 8. července. — *II. Canalazzo* v Národních novinách 1868, č. 5 z 21. července (dále zkracuji: NN; vycházely místo NL). — *III. Život na náměstí sv. Marka* tamtéž v č. 13 z 29. července. — *IV. Cicerone* tamtéž v č. 15 z 31. července. — *V. Benátčanky* tamtéž v č. 16 z 1. srpna. — *VI. Benátčané* tamtéž v č. 20 z 5. srpna. — *VII. V albergu* tamtéž v č. 21 ze 6. srpna. — *VIII. Kostelní a náboženské* tamtéž v č. 23 z 8. srpna.

Od slovanského moře v NN 1868, č. 1 ze 17. července.

Přímořská elegie v NN 1868, č. 53 z 8. září.

Predjama v NN 1868, č. 67 z 23. září.

Na cirknickém jezeře v NN 1868, č. 88 ze 14. října.

Malé procházky na jihu v NN 1868, č. 92 z 18. října.

Podél Uny. Cestopisný úryvek I. v Našich listech (vycházely místo NL) 1868, č. 4 ze 4. listopadu. — *II.* tamtéž v č. 6 z 6. listopadu. — *III.* tamtéž v č. 11 z 11. listopadu. — *IV.* tamtéž v č. 13 z 13. listopadu. — *V.* tamtéž v č. 17 ze 17. listopadu.

Slané město I. v Našich listech 1868, č. 28 z 28. listopadu. — *II.* tamtéž v č. 31 z 1. prosince. — *III.* tamtéž v č. 33 z 3. prosince. — *IV.* tamtéž v č. 38 z 8. prosince.

Palác dóžů. Benátské zrcadlo v Našich listech 1868, č. 41 z 11. prosince.

Náčrtky istriánské I. v Našich listech 1868, č. 48 z 18. prosince. — *II.* tamtéž v č. 49 z 19. prosince. — *III.* tamtéž v č. 52 z 22. prosince. — *IV.* tamtéž v č. 53 z 23. prosince. — *V.* tamtéž v č. 58 z 29. prosince.

Nocleh v Žirovici. Dodatek k „Podél Uny“ I. v Našich listech 1869, č. 6 z 6. ledna. — *II.* tamtéž v č. 9 z 9. ledna.

Trikolora v Přímoří v Našich listech 1869, č. 22 z 22. ledna.

Éljen Jókai Mór! Volební obrázek z peštského Terezína v Našich listech 1869, č. 87 z 28. března.

Mezi pravicí a levicí. Náčrty z volebního ruchu v Uhrách. I. Krátká předmluva v Našich listech 1869, č. 89 z 31. března. — II. Kortešové a řečníci tamtéž v č. 90 z 1. dubna. — III. Předvečer tamtéž v č. 91 z 2. dubna. — IV. Volba tamtéž v č. 93 ze 4. dubna.

Peštské listy I. Amerika v Evropě v Našich listech 1869, č. 98 z 9. dubna. — II. Další o Pešti tamtéž v č. 103 ze 14. dubna. — III. Život trhový tamtéž v č. 104 z 15. dubna. — IV. Národní tamtéž v č. 106 ze 17. dubna.

Peštská sněmovna v NL 1870, č. 136 z 19. května.

Dva velikáni. — Jeden namáhaný. — Jak jsme vyhráli v NL 1870, č. 139 z 22. května.

Římské elegie I. v NL 1870, č. 198 ze 24. července. — II. tamtéž v č. 201 ze 27. července. — III. tamtéž v č. 203 z 29. července. — IV. tamtéž v č. 208 z 3. srpna. — V. tamtéž v č. 210 z 5. srpna.

Joppe. Z cestopisů Jana Nerudy ve Vědomostech, měsíčníku politicko-literárním, red. Jos. Kummer, stálý spolupracovník Fr. Schwarz, roč. I, v Plzni 1870, č. 1 z října, str. 7—10.

Florenc a Řím v NL 1870, č. 268 z 2. října.

Dílo míru — průplav suesský I. v NL 1870, č. 274 z 8. října. — II. tamtéž v č. 279 z 13. října. — III. tamtéž v č. 280 ze 14. října. — IV. tamtéž v č. 281 z 15. října.

Jeruzalém I. v NL 1870, č. 308 z 11. listopadu. — II. tamtéž v č. 308 z 12. listopadu. — III. tamtéž v č. 315 z 18. listopadu. — IV. tamtéž v č. 316 z 19. listopadu. — V. tamtéž v č. 322 z 25. listopadu. — VI. tamtéž v č. 326 z 29. listopadu. — VII. tamtéž v č. 327 z 30. listopadu. — VIII. tamtéž v č. 334 ze 7. prosince.

Betlém I. v NL 1870, č. 351 ze 24. prosince. — II. tamtéž v č. 352 z 25. prosince.

V judských horách. Z cestopisů Jana Nerudy v Hálkových Květech V, 1870, č. 52 z 29. prosince, str. 411—413.

Athény I. v NL 1871, č. 10 z 11. ledna. — II. tamtéž v č. 12 z 13. ledna. — III. tamtéž v č. 13 ze 14. ledna. — IV. tamtéž v č. 18 z 19. ledna. — V. tamtéž v č. 19 z 20. ledna.

Bukurešť I. v NL 1871, č. 87 z 30. března. — II. tamtéž v č. 88 z 31. března. — III. tamtéž v č. 89 z 1. dubna. — IV. tamtéž v č. 98 ze 7. dubna.

Neapol I. v NL 1871, č. 107 z 20. dubna. — II. tamtéž v č. 108 z 21. dubna (v knize konec kap. I.). — III. tamtéž v č. 112 z 25. dubna (v knize kap. II., atd.). — IV. tamtéž v č. 113 z 26. dubna. — V. tamtéž v č. 114 ze 27. dubna. — VI. tamtéž v č. 120 z 3. května. — VII. tamtéž v č. 122 z 5. května.

Život na moři. Od Jana Nerudy ve Vlčkově Osvětě I, 1871, č. 2 (sešit květnový), str. 81—94.

Masrel Kahira I. v NL 1871, č. 154 ze 7. června. — II. tamtéž v č. 155 z 8. června. — Dokončení čísla II tamtéž v č. 156 z 10. června. — III. tamtéž v č. 161 z 15. června. — IV. tamtéž v č. 167 z 21. června. — Dokončení čísla IV. tamtéž v č. 168 z 22. června. — V. tamtéž v č. 173 ze 27. června. — „U pyramid“. Dokončení čísla V. tamtéž v č. 174 z 28. června.

Bělehrad I. v NL 1871, č. 181 z 5. července. — II. tamtéž

v č. 184 z 8. července.

Studie orientální I. *Hroby a hřbitovy* 1. v NL 1871, č. 197 z 21. července. — 2. tamtéž v č. 198 z 22. července. — II. *Psi* tamtéž v č. 293 ze 27. července. — III. *Bachšiš* tamtéž v č. 205 z 29. července.

Cařihrad I. *S Burhgurlu* v NL 1871, č. 261 z 23. září. — II. *U mostu* tamtéž v č. 286 z 18. října a v č. 287 z 19. října. — III. *Sultánská sídla* tamtéž v č. 292 ze 24. října a v č. 293 z 25. října. — IV. *K Sladkým vodám evropským* tamtéž v č. 295 ze 27. října, v č. 296 z 28. října a v č. 303 ze 4. listopadu. — V. *Mešity* tamtéž v č. 306 ze 7. listopadu a v č. 307 z 8. listopadu. — VI. *Bazary* tamtéž v č. 314 z 15. listopadu. — VII. *Hasiči* tamtéž v č. 316 ze 17. listopadu. — VIII. *Dervišové* tamtéž v č. 322 z 23. listopadu a v č. 323 ze 24. listopadu.

Mrtvé město I. v NL 1872, č. 2 z 3. ledna. — II. tamtéž v č. 3 ze 4. ledna. — III. tamtéž v č. 5 z 6. ledna. — IV. tamtéž v č. 9 z 10. ledna.

Kavárny nad hrobem v NL 1873, č. 51 z 22. února.

Uhryna v výstavě I. v NL 1873, č. 189 z 12. července. — II. tamtéž v č. 214 z 6. srpna.

Všecky články vyšlé v NL a v novinách nahrazujících NL byly otištěny ve feuilletonu pod čarou a označeny před textem známým trojúhelníkem. Články vyšlé v ostatních časopisech byly podepsány plným jménem Jana Nerudy pod titulem, po př. v podtitulu, jak jsme jej uvedli.

Knižně vyšlo toto Nerudovo dílo takto: *Obrazy z ciziny*. Nakreslil *Jan Neruda*. V Praze. Nákladem knihkupectví dr. Grégra & Ferd. Dattla. 1872 (první referát o nich v NL od Serv. Hellera 22. března 1872). — *Obrazy z ciziny*. (Vydání druhé.) *Od Jana Nerudy*. Vyšlo v témž nakladatelství s datem 1879 jako pátý svazek Feuilletonů Jana Nerudy. — V knize přibyl společný titul tří článků *Obrazy z Krajiny* a I. z těchto článků, nazvaný *Postojna*, k němuž bylo zčásti použito úvodu prvního vůbec otištěného článku („Výroční návštěva jeskyň postonjských“) a tento proto také do knihy nepojat. Dosavadní posmrtná vydání oba články bibliograficky ztotožňují, to však je omyl. V knize byl Nerudou i jinak změněn často název a podtitul cyklu a postup článků uvnitř cyklu, a to tak, jak je tomu v naší edici. Vynechány byly trojúhelníky a ovšem i jméno Nerudovo, přidány zato letopočty pod tituly, které však neoznamují rok tisku, nýbrž Nerudova pobytu v oné cizí zemi, i když se obojí většinou shoduje. Obě vydání *Obrazů z ciziny* mají týž rozsah i postup, obsahují tedy totéž jako naše edice až po náš oddíl „Doplňky“. Do tohoto oddílu jsme pojali ty články, které Neruda sám do své knihy *Obrazů z ciziny* nepojal, ale které svým obsahem k nim patří jako doplňující materiál, a seřadili jsme je chronologicky. Tyto články vyšly už také knižně v XVI. (II. doplňkovém) svazku *Sebraných spisů Jana Nerudy*, který uspořádal

a r. 1911 u F. Topiče vydal Ladislav Quis s názvem „Z domova i ciziny. Za války roku 1866“. Z článků Quisem zařaděných a k Obrazům z ciziny patřících jsme však vynechali dva: Procesí o Božím těle ve Veroně z Času 16. června 1861 a Monselice z Květů 1865 až 1866, protože tyto články, ačkoliv první je označen trojúhelníkem a druhý iniciálami J. N., jsou podle zpráv sester Noskových, Heleny Malířové a Růženy Naskové, práce jejich otce Josefa Noska. Ostatní materiál, který se týká Nerudova cyklu o průplavu Suezském a u něhož je autorství Nerudovo sporné, ačkoliv jeho užití Nerudou je nesporné, částečně zaznamenáváme a částečně přetiskujeme v kritickém aparátu k tomuto Nerudovu článku. V kritickém aparátu využíváme také rukopisu Nerudova článku Joppe, který se zachoval z pozůstalosti Fr. Schwarze v Národopisném museu Plzeňska a o němž nám podal zprávu s fotografií první stránky i s opisem ostatních stránek prof. Václav Jílek.

Základem našeho textu bylo druhé Nerudovo vydání Obrazů z ciziny z r. 1879, které však bylo srovnáno s vydáním prvním a s otisky časopiseckými, a podle nich opraveny zřejmé chyby Nerudova vlastního vydání posledního nebo i obou jeho vydání knižních. U článků Nerudou knižně nevydaných byl základem první a jediný jejich časopisecký otisk. V úpravě titulů a letopočtů pod nimi jsme se tu přizpůsobili knize Nerudově, kdežto časopisecké odchylky od ní zaznamenává až náš kritický aparát. Základem naší jazykové úpravy Nerudova textu jsou Kritické a ediční zásady pro vydávání nově-českých autorů ve Věstníku České akademie věd a umění 1947 a postupující ediční zkušenosti Národní knihovny Orbisu od r. 1948, jakož i naše zkušenosti vlastní, jaké vyplynuly z úpravy Povědek malostranských v čtvrtém (časově prvním) svazku naší edice Spisů Jana Nerudy. Zprávu v poznámkách k této knize o tom vydanou doplňujeme a dokládáme takto: Normalisujeme ojedinělé „si“ na „jsi“, jelikož je u Nerudy pokládáme za tiskovou chybu. Normalisujeme předponu „z“ na „vz“ ve slovech „vzedmul“, „vzmohla“, „vzmáhá“ (praxe NK). Normalisujeme i ojedinělé „prázen“ na obvyklé „prázden“. Normalisujeme podle dnešního pravopisu slova „výjíždka“, „projíždka“ (Neruda má „žd“-), „cnost“ na „ctnost“, „vlašťovka“ na „vlastovka“. Ponecháváme kolísání „šňůra“ - „šňůra“, „stěžeň“ - „stežeň“ (toto se vyskytuje v textu do knihy nepojatém a představuje tedy vývojový stupeň jazyka). Píšeme důsledně „peštský“, „bukureštský“, ač se tím odchylujeme od dnešní normy (nikoliv od usu), protože Neruda má „št“ jen ojediněle. V délce samohlásek normalisujeme podle dneška slovo „krápník“, kdežto Neruda u slova pro něho ještě nezvyklého kolísala a psal také „krapník“. Ponecháváme však kolísání „cídí“ - „vycídí“, „cypříš“ - „cypříš“, „chvilka“ - „chvilka“, „další“ - „dálší“, „udalost“ - „událost“, „výhlídka“ - „vyhlídka“ atp., poněvadž v těchto případech se Nerudův usus nikdy neustálil. Ostatek ponecháváme kvantitu Nerudovu, ať odpovídá dnešní normě, ať se s ní rozchází, pokud jenom je důsledná.

Zvláštní pozornosti si vyžádala v tomto svazku cizí slova. Postupovali jsme podle těchto zásad: Normalisovali jsme drobné odchylky pravopisné i tvaroslovné, ponechávali jsme však ty, které jsou pro Nerudu zvukově, lexikálně, tvaroslovně i slohově příznačné, zejména pokud se Neruda pokouší přiblížit cizí tvary našim zvukům a jazykovým zvyklostem. Týká se to zejména Nerudovy rumunštiny. Kde jde o slova v češtině zdomácnělá, dáváme přednost dnešní pravopisné normě počestující, kdežto u slov exotisujících ponecháváme nebo i normalisujeme cizí pravopis. V jednotlivostech: Píšeme jako Neruda „relíf“, „robiáš“ (m. „robijaš“), „artyšoky“, a ponecháváme i „guitara“, „prima ballerina“ atp., ale normalisujeme na př. na „Achmedie“, „Eustochie“ atp., místo Nerudova „-ije“, „liguriánský“ místo Nerudova „ligouriánský“ atp. Ponecháváme kolísání „Ramadan“ - „Rhamadan“, „traghetty“ - „traghety“ atp., ponecháváme všechny Nerudovy způsoby psaní slova „amfitheatr“, ale píšeme „porésní“, „celibát“ atp., ačkoliv Neruda má zde „oe“ (ponecháváme naproti tomu „poenitenciář“), neboť tak psal Neruda jinde později a častěji (ve „Studíích“). Podobně píšeme „Izmír“, jako píše Neruda v „Různých lidech“, ačkoliv zde má časopisecký tisk „Ismir“ (Smyrna). Nerudovo kolísání se nám stupňuje ve slovech „sardýnky“ - „sardinky“ (u Nerudy jenom „sardynky“), „friseur“ - „frizér“ (u Nerudy „frisér“), což je stupňování Nerudova vlastního rozdílu mezi cizím slovem užitým jednou spisovně, po druhé žertovně v městské hantýrce. Opravujeme Nerudův důsledný omyl ve jméně „Savonarola“ (u Nerudy napořád „Savanarola“), i ojedinělé omyly „Kommenos“ na „Komnenos“, „Canale grande“ na správné a jinak i u Nerudy obvyklé „Canal grande“. Normalisujeme němčící „taetovované“ na „tetovované“, „Buenos Aires“ na „Buenos Ayres“, ale ponecháváme drobné Nerudovy odchylky, jako „Lazaro“, „Caserma“, „Stutgarťan“, „stukatúra“ jako zvláštnosti, ponecháváme kolísání „ingenieur“ - „inženýr“, „muškyt“ - „muskyt“ atp.

Obdobně si počínáme při úpravě délky samohlásek v cizích slovech. Normalisujeme tentokrát všude tam, kde nemůže vzniknout v dnešní obvyklé výslovnosti rozdíl proti výslovnosti Nerudově, ani když dnešní naše pravidla už délku nevyznačují, tak na př. ve slovech „salon“, „balkon“ a pod. Ostatek postupujeme podle snahy, zprostředkovat dnešnímu čtenáři skutečnou výslovnost Nerudovu, ať už se tím s dnešními pravidly shodujeme, ať se musíme k tomuto účelu od nich odchylovat, protože délka v nich není přesně vyznačena a předepsána. Píšeme tedy jako Neruda důsledně „sarkofág“, „Makedónci“ atp., zdůsledňujeme podle jeho častějších případů psaní „istriánský“, „pohlavár“ atp., přidáváme čárku ve jménech typu „Justininián“, „sultán“, „Multánsko“, ale ponecháváme a normalisujeme jeho psaní „koran“ (jen jednou má „korán“), „Tersat“ (jen jednou „Tersát“), „opanky“, „jatagan“, protože zde není jisto, zdali Neruda vyslovoval tato cizí slova už dlouze. Jinde zůstalo kolísání, na př. „korálových“ - „koralů“, „kapitolinský“ - „kapitolínský“,

„peča“ - „péča“.

Nerudovu slovenštinu nenormalisujeme, na str. 332 však přetiskujeme text časopisecký, který má slovenské „r“, kdežto oba texty knižní mají „ř“.

Nerudovu interpunkci zachováváme co nejpřesněji. Toliko před spojkou „a“ přidáváme v případech velmi řídkých čárku, má-li význam nepochybně jiný než slučovací, zejména v spojeních časových a podmiňovacích („a když“, „a kdyby“). Před „ale“ čárku neděláme, je-li u Nerudy místo ní pomlčka (výmluvné je tu zvláště místo na str. 207), leda když si toho nezbytně žádá zřetelnost mluvnické vazby. Zcela výjimečně přidáváme čárku tehdy, když si toho žádá srozumitelnost vazby. Středník jsme dosadili v jednom případě místo dvojtečky, kde byla chybou 1. vydání, kdežto v časopise byla chybná tečka a v 2. vydání rozdělovací znaménko ze sazby vypadlo (za slovem „passage“ na str. 311); jinde dosazujeme středník místo mylného vykřičníku (na str. 247, ř. 27 za slovem „vší!“).

Velká písmena normalisujeme. Zvláštní pozornost bylo nutno věnovati případům, kdy Neruda rozlišuje sám velkými písmeny národnost od náboženského vyznání („Řek“ - „řek“, „Žid“ - „žid“), nebývá však vždy důsledný; tu jsme tedy provedli jeho zásadu důsledně, v případech pochybných a dvojznačných jsme však ponechali jeho způsob psaní, zpravidla písmeno velké. Náboženské sekty píšeme, často na rozdíl od Nerudy, s písmenem malým; znamenají-li však zároveň rozdíl národnostní, s písmenem velkým; tak na př. ponecháváme „Sefardim“ i „Aškenazim“, opravujeme však na „motuvali“, „hoffmannovci“ atp. Vysvětlující překlady vlastních jmen v závorkách píšeme stejně jako Neruda s písmenem malým, když však se stávají samy vlastním jménem počestěným, píšeme je na rozdíl od Nerudy už s písmenem velkým (proto na př. u nás dvojí psaní výrazu „jezero krokodilů“ atp.). Některé případy jsou sporné, a tu ponecháváme způsob psaní Nerudova, zvláště když je důsledný (tak na př. „judské hory“, cesta „migdolská“ i „apinská“ a pod.). U názvů ulic a náměstí podržujeme z praxe Nerudovy aspoň tolik, že s velkým písmenem píšeme teprve přívlastek, nikoliv už jméno obecné („náměstí Sv. Marka“, nikoli „Náměstí sv. Marka“ — proti tomu „kostel sv. Marka“, ale „kostel Božího hrobu“). Náboženské pojmy píšeme tak, jak je psal Neruda. Toliko ve výrazech „Kristus Pán“, „Panna Maria“ píšeme tentokrát už velké „P“, protože se tím na Nerudovu vztahu k těmto pojmům ani na jeho psaní v podstatě nic nemění; ostatek píšeme pojmy „bůh“, „boží“ atp. stejně jako Neruda s písmenem malým. U přezdívek dosazujeme sic velká písmena místo malých, když se už přezdívka stala skutečným vlastním jménem, ponecháváme však přesto Nerudovy uvozovky, aby byl zřejmý významový původ takového jména. Kde ztrácí slovo povahu vlastního jména, tam měníme výjimečně velké písmeno na malé, tak na př. při volání „sláva!“ (nikoli však při začátku písně „Naprej!“), při označení vyšší hory („maggiore“, u názvu kostela

však „Maggiore“), při obecné charakteristice pojmu („starý zákon levitský“) atp.

Ve všech případech sporných rozhoduje nám buď vysoká frekvence zvyklostí Nerudových, podle níž normalisujeme způsobem Nerudovým, nebo se přidržujeme jeho způsobu psaní, když nám nedává jasné rozhodnutí norma dnešní.

Nerudovo dělení na odstavce ponecháváme. Jen v jednom případě, kdy Neruda sám oddělil proti časopiseckému textu z typografických důvodů odstavec pouhou pomlčkou, aby mu nevybyl z odstavce na novou stránku jediný kratičký řádek, což bývá výjimečné nouzové rozhodnutí při poslední korektuře, obnovujeme Nerudův původní časopisecký odstavec (str. 66, odstavec „Železité částky atd.“). Ostatek rozhodují při dělení na odstavce obě vydání knižní, v této věci naprosto shodná, od časopiseckých textů však někdy valně odlišná.

Nerudův text opravujeme na místech, kde zůstala zřejmá chyba ve všech Nerudových textech nebo aspoň ve vydáních knižních, v obou nebo jenom v druhém. Tak na př. na str. 31, ř. 23 na „až je prodavač začne vykrajovat“ m. chybného „až že...“, na str. 258 správně podle časopisu „predjamského“ m. chybného knižního „předjamského“, na str. 202 obdobně „Sv. Augustina“ m. chybného knižního „sv. Augustiána“ atp.

Z variant podáváme tentokrát opravdu jenom nejdůležitější, hlavně delší větné a výrazné slovní, protože úplný výčet všech jenom důležitých variant zabral by tentokrát mnoho místa. Podobným výběrem snažíme se v uvedení variant odůvodnit aspoň jednotlivými typy, proč jsme považovali v jednotlivostech ten či onen text za správný. Nepodáváme však tentokrát celé dějiny varianty, nýbrž jenom odchylky od našeho textu a jejich původ. R znamená rukopis („Joppe“), č text časopisecký, 1 vydání první, 2 druhé vydání, číslice před variantami stránku a řádek (shora). Naše vysvětlivky jsou tištěny kursivou.

Věnování (str. 7): Svému příteli a věrnému soudruhu na cestách /panu/ Emanueli Kittlovi /připisuju na památku!/ J. N. 1.

Cařihrad: 9, 1 Cařihrad.) Pod čarou:*)* Podám o Cařihradu obrázků jen několik. Psalť o témž městě v časopisu našem již přítel Hálek a články jeho jsou v dobré paměti. č /chybí 1 2 — 11, 13 velebné 2 *chyba* — 11, 30 Amyllem č *chyba* — 12, 3 jemnou č /temnou 1 2 — 12, 5 a ostrovem 1 2 *chyba* — 14, 4 krátkých 1 2 *chyba* — 16, 8—10 jen pes... stínidlo až 1 2 *chybí* č — 19, 18 spoustu č 1 — 20, 23 celého světa 1 2 /*chybně vynecháno* mohamedánského č — 20, 28 bedrské č 1 — 22, 6—7 vlastně „náměstí koňské“ až 1 2 — 22, 22—24 Má sice ... palác až 1 2 — 23, 10 krmí kuřata, stíná krocany až 1 2 — 25, 10 14 stop č — 25, 12 štíhlých č — 29, 19—20 slétl zde plášť č /vylítlý sukně do výše 1 2

— 29, 28—29 V jisté vesnici č — 29, 32 do Malé Asie č — 32, 14 kryté *podtrženo* č — 33, 27 ale až 1 2 — 38, 20—21 do Malé Asie č *srv.* 29, 32 — 39, 34—35 kterou mevlevi č — 41, 21 slyšíš jen „illah“ č — 43, 14 Nejzvláštnější č 1 — 44, 22 neztratí! č — 44, 25 pillafy, rejže to s rozličným masem č — 46, 26 Konečně č — 46, 27 již *chybí* č.

Studie orientální: 47, 7 vznešený *chybí* č — 48, 35 Bujukdere č — 49, 35 růžové... vůní *chybí* č — 49, 37 Validé č 1 — 50, 4 bakšiš č — 50, 13 vejce, obyčejná ozdoba také mešit č — 50, 18 šestistranným č — 51, 2 *konec odstavce:* I cařihradská Achmedija má jich jen šest č — 52, 12 v zahrádkách *chybí* i č — 52, 13 Jedešli č — 52 *pozn. dole chybí* č — 54, 25 Tašiloby na skutarském vrchu Burghurlu č — 54, 30 trojslabičně *chybí* č — 55, 35 chrámového č 1 — 56, 15 zjevením se 2 *chyba* — 58, 34 štěnata 2 — 59, 9 zeženou 2 — 59, 32 havaje!“ — vypravuje také Bogumil Goltz č.

Athény: 62, 7 někam do anglického musea č — 62, 8 Mars č — 62, 10 Merkur č — 62, 25 Alkimos *chybí* č — 62, 30 strmou Akropolis č — 62, 32 zlatá č — 62, 32 chryselefantinská, obrovská č — 63, 35 bájuplných č / bájuplných 1 — 64, 17 plastičtější 1 2 — 68, 4 reliéf; 2 *středník chybný* — 71, 30 jablka č / fíkového listu 1 2 — 73, 18—26 Rozšiřují se... ku kosti až 1 2.

Život na moři: 79, 20 prošitý č 1 — 82, 20—21 Jen si tak bolestí při tom pomekávají č — 84, 12 Melodie Verdiho známě klouzaly č — 86, 21 v kabinetě č — 88, 6 mosleminé č 1.

Joppe: 90, 29 kameni R — 90, 33 Betlehém R č — 91, 15 párníku R — 91, 19 nebo 15 barkanů R č — 91, 26 párník R — 91, 30 odvor R — 91, 36 řval a voda R — 92, 8 zde *vepsáno a podtrženo v R* — 93, 26 zdá že je R *čárka před že škrtnuta* — 93, 30 kameni R č / — 98, 4 cypřiš R č — 94, 5 cypřišové R č — 94, 11—12 uprostřed každého ohniště kavárníkovo, kolem kuřáci, před nimiž nargileh nejrozmanitějších forem, dřepčí buď atd. R č — 94, 25 proválí R č — 94, 24 Dorkas“ (δορκάς=srna). R — 95, 1 v Antiochii až 1 2.

V judských horách: 96, 8 kavasu *) *pod čarou* *) Tak něco jako četník č / *chybí* 1 2 — 96, 22 Ramlé, „písečná“ č — 97, 35 na obzor 2 — 98, 1 rozsety jsou zříceniny č 1 — 99, 13 nerád č.

Jerusalem: 102, 10 zlobiv až 1 2 — 102, 16 vždy vítězí cí 2 *chybí znovu* — *chyba* — 102, 13—16 *proloženo až* 1 2 — 104, 24—26 s hory Olivetské č — 105, 14 šikmo až 1 2 — 106, 4 pěkně až 1 2 — 106, 6 belgradské č — 106, 8 Ale nejen 1 2 — 106, 11—12 Některá pazarová č — 107, 22—23 mžikem... let! až 1 2 — 108, 1 v pazarech č — 108, 19 medžidi č 1 — 110, 20 pazarové č — 111, 7 ležací až 1 2 — 111, 26 hospodář je obyčejně nechává č — 112, 28 Zpěv jejich je velice podoben kostelním zpěvům a sponsoriím, jež slyšíme od katolických kněží u oltáře — on je praotcem našich kostelních zpěvů č / *chybí* 1 2 — 112, 30 Mueddin č — 114, 7 pražádného *podtrženo až* 1 2 — 114, 9 z pověry až 1 2 — 115, 7 jich až

1 2 — 115, 26 faktům o orientu 2 *chyba* — 116, 11 způsobit č 1 — 116, 30 protivné až 1 2 — 116, 32 ascétů č — 117, 12 — smradlavé až 1 2 — 119, 8 Rusů, řeků č 1 / Rusů, Řeků 2 — 119, 24 řekům č 1 2 — 120, 9 sálémského č 1 — 121, 6 Jáchyma č 1 — 121, 7 vystoupla na nebesa č 1 — 124, 11—12 Oběma sektám č — 124, 19 prokletý č 1 — 124, 20 prokletého č 1 — 124, 20—21 A druhý... nadšeně. až 1 2 — 126, 10 z mozolů č 1 — 126, 21 cestovní 2 *chyba*.

Průplav Suezský: O průplavu Suezském přinesly NL již v č. 251 z 11. září 1869 anonymní feuilleton Člověk divotvorce a v č. 352 a 353 z 21. a 22. prosince 1869 dvojdílný anonymní feuilleton Průplav suezský. Aspoň první z těchto feuilletonů je dojista dílem Nerudovým, jak soudil již Miloslav Novotný, který jej pojnal mezi dubia svého vydání (Dílo Jana Nerudy XIX, Léta persekuce III, 1925, str. 264—266), obou pak použil Neruda jako materiál pro své feuilletony Dílo míru — průplav suesský, pojaté potom do Obrazů z ciziny. Proto aspoň první z nich přetiskujeme jako materiál a jako různočtení, jako pravděpodobné dílo Jana Nerudy.

ČLOVĚK DIVOTVORCE

Himalaya a Cordillery, hromový pád Niagary a obrovité, stalaktity vyčalounované jeskyně Krasu, nekonečná poušť, širý okeán a tisíce čtverečních mil pokrývající prales — to jsou divy přírody, před nimiž trnem. Avšak do té přírody tak velkolepé staví zas člověk díla svá, rovněž obrovitá, a tak mnohé z děl jeho rovným nás naplňuje ustrnutím. Železnice pacifiční, přebíhající celou Ameriku, telegrafický kabel, pojící Starý i Nový Svět, průplav Suezský, jež spojil dvě moře a dva díly světa, Asii a Afriku, odvěká „siameská dvojčata“ směle rozřízl, tři jsou to takové zázraky, jež způsobil divotvorce člověk. Ovšem nejsou zázraky v obyčejném slova smyslu, nestaly se proti zákonům přírodním, nýbrž staly se tím, že zákonům přírodním úplně porozuměno, že jich úplně využito.

Nejmladší z děl těch je průplav Suezský, 1. října bude slavnostně odevřen. Překážky byly neskonale, skoro celý vědecký a politický svět opíral se podniku suezskému, avšak podnikatelovo heslo: „Jestli mým pravidlem začínat vždy s důvěrou“ dodrželo sílu svou až po konec a pochybovači i posměvači umlkli. Podnikatelem tím je Ferdinand Lesseps; zajisté zasluhuje, abychom z jeho života ledacos pověděli a třeba krátce také osudy uvedli smělého a šťastného jeho podniku.

Lesseps je muž již silně přes padesátku, posud však muž krásný. Šedivé jeho vlasy nesouhlasí s mladistvou, čerstvou tváří jeho, ohnivým zrakem a přívětivým úsměvem. Je postavy prostřední a štíhlé, chování elegantního a příjemného. Zvláště zvuk hlasu jeho zajímá zvonovitostí svou a lahodou u mužského pohlaví řídkou.

Lesseps je stejně šťasten u ženských jak u mužských, náklonnost jich snadno sobě získá. Při vši líbeznosti své má ale vůli neobyčejně pevnou, jeho povaha podobá se „železné ruce v aksamitových rukavičkách“. Vůle ta má základy své v ctižádosti, ale v oné ctižádosti ušlechtilé, která něco způsobiti chce, co světu by mohlo být k potěšení trvalému. Někdy ovšem pevná vůle jeho stává se až tvrdošíjností. Arci, jakž jinak by se bylo mohlo zdařit dílo jeho, v počátcích a prvních stadiích svých někdy až nápadu šilencově podobné! Veškerý skoro civilisovaný svět smál se Lessepsovi co fantastu, zvláště časopisectvo anglické vynaložilo vše, aby dílo samo i s původcem zničilo. Dlouhá léta snášel Lesseps útoky veškeré, často as měl trudné okamžiky, kdy pochybovati začínal o dosažení cíle, ani slovíčkem však nikdy se neprozradil, že ho snad dávná víra jeho opouští. On umí pracovat i — vyčkávat, a umění to dovede horami pohnout.

Lesseps je příbuzným Napoleonovým, či vlastně manželky jeho Eugenie; v žilách jeho koluje krev španělská. Eugenie velmi málo přispěla k zdaření zámyslů Lessepsových. Jako tak mnohé notability druhého císařství má také Lesseps minulost živou, ano i romantickou a dobrodružnou. Byl též při vyslanectvu egyptském, kdež spřátelil se s napotomním místokrálem Saidem. V Egyptu studoval také se zálibou zbytky starého faraonského průplavu, založeného na úžině Suezské, a tenkráté snad již zrodila se v něm myšlenka, že faraonské dílo dokoná a Středozemní moře s Červeným spojí průplavem obchodním. Když pak r. 1848 pro liberální smýšlení své — nesouhlasil s položením francouzské obsádky do Říma — poslanectví římského se vzdal, tím snažněji v projekt svůj suezský se zahloubal. Roku 1854 odebral se do Egypta k dávnému příteli Saidu, jenž mezitím byl se stal místokrálem. Said nadšeně přítele přijal a ubytoval ho do zvláštního bohatého paláce; seznav pak plány Lessepsovy, sám ohnivě sobě je zamiloval. Udělil dovolení, aby s pracemi bezodkladně se začalo.

Sotva se to prohlásilo, Said i Lesseps neměli více jediného klidného dne. Vyjma konsula holandského a konsula amerického skoro celá diplomacie evropská nevražila na projekt nový, zvláště Anglie, bojíc se o svůj vliv v Egyptě, dále také o své kolonie ve Východní Indii. Piklemi v Cařihradě dovedl lord Stratford de Redcliffe, že sultán stavbu průplavu přímo zapověděl; lord Palmerston, kde mohl, také nadál myšlence Lessepsově škodil, ano, sám Robert Stephenson, první stavitel železnic ve světě, váhyplného slova svého užil co Angličan proti Lessepsu Francouzi. Dvakráté podařilo se Anglii přerušiti zákazem cařihradským práce na průplavu, jednou docela vymohli i, že žádný Egyptan nesměl být vzat co dělník ku práci té, avšak Lesseps najal sobě za drahý peníz dělníky evropské a konečně zasáhl do záležitosti suezské sám Napoleon a rozhodl vše ve prospěch podniku. Byliť Angličané sobě poněkud nepředložené počínali, uráželi národní cit Francouzů i popudili ctižádost Napole-

onovu. Thouvenel, francouzský vyslanec v Cařihradu, brzy dovedl vliv Anglie zlomit a Portu naklonil Egyptu.

Čtrnácte let pracoval Lesseps, na 200 milionů spotřeboval peněz, dílo je dokonáno. Průplav Suezský je sto anglických mil dlouhý, tři sta dvacet osm stop průměrně široký — v říjnu již pojedou jím první obchodní lodě. Místokrál egyptský zve již k slavnému zahájení, je sobě vědom, že za žádného starého faraona vzdor všem úžasným stavbám tehdejším nebylo to vykonáno co nyní. Jen Anglie se dívá na oko lhostejně a její časopisy píší: „Nevyplatí se to!“ — Záhy uvidíme.

130, Průplav suesský 1 / Průplav suezský 2 — 130, 17 která č — 131, 6 ložených č 1 — 131, 30 jediného č 1 — 132, 35 již č 1 — 133, 18 Bude dobré č — 134, 6 odtud č 1 — 135, 14—15 V Smyrně se turečtí... prali č — 137, 22—23 prsa holá č — 138, 4 bakšiš!“ (peněžitý dárek) č — 138, 22 hlomoz č 1 — 138, 31 půl hodinu č 1 — 138, 34 na nábřeží mořském č — 138, 35—36 nádraží 2 *chyba* — 139, 36 na půl hodiny vzdálen č — 140, 20 půvabně tmavomodrého č — 141, 1 na sto mil č.

Masr el Kahira: 142, 15—16 stáli... Afrikou až 1 2 — 142, 16 na rozhrání 1 / *chybí* č — 143, 6 kalifové č — 143, 15 Hóra, jehož č / Hóra, jeho 1 — 143, 23 všem *proloženo až* 1 2 — 143, 23 do nebe až 1 2 — 144, 9 kalifské č — 144, 11 Baab č — 145, 29 Moslimům č — 145, 36 když jim to napadne až 1 2 — 146, 1 tarbuš (fez) č — 146, 4 fellaha (rolník) č — 146, 9 tmavé č / černavé 1 2 — 146, 16 bakšišem (zpropitným) č — 147, 19 odvor č 1 — 148, 32 ale tučný a zdravý č — 149, 13 ničemu, ani modlitbě č — 150, 23 kavasa (četníka) č — 152, 37 nejtíplejší 1 — 154, 17 klejí a litují, že „bůh dal do ráje jen řeky mléka a ne kořalky“. č — 155, 30 křesťanů.“*) *pod čarou* *) Braun. č — 157, 20—21 nový dobytek č 1 — 162, 2 bakšiši, almužně či zpropitnému nebo jak to chcem přeložit č — 162, 4 ještě děti č — 162, 33 ještě č 1 / jsme 2 *chyba*.

Neapol: 164, 19 salátu 2 *chyba* — 164, 31—32 pomocí biče až 1 2 — 165, 12 s balkónů č 1 — 165, 27 finnoci č 1 — 165, 37 ve formě č — 166, 24 projdém č — 167, 5 doma *neproloženo* 2 — 168, 15 zvláštnost č / něco svého 1 2 — 168, 28 módního žurnálu až 2 — 172, 30 druhého, až 1 2 — 173, 19—20 „Il nostro... Neapolitán. až 1 2 — 174, 35 šťavnatého č 1 — 175, 10 k blahu! Obraz je... hudbou, nesmírně atd. č. — 176, 3 Vezuv č 1 — 176, 24 „as třetinou periferie až 1 2 — 177, 11 koními č 1 — 179, 5 (v červenici a srpnu) až 1 2 — 181, 7 v přírodě světla č — 181, 18 tam č / při tom 1 2 — 181, 32 pod vrchem 2 *chyba*.

Mrtvé město: 182, 30 *konec odstavce*: A onomu stroji, nazvanému osud, jehož kolo zasazeno v skalách z démantu. č / *chybí* 1 2 — 184, 14 hleděl se sekyrou prosekat č — 184, 18 bujně. č / plně. 1 2 — 184, 34—35 mohlo být ale napsáno č — 185, 21 dvoukolý č. 1 — 186, 26 Zevův č — 186, 28 dětmi *proloženo až* 1 2 — 186,

34 Čtíte: až 1 2 — 187, 11 Tenemus, tenemus č — 189, 27 s Adonisem č — 190, 4 diví se. č / dívá se na to nadčlení. 1 2 — 191, 15 kde č 1 / kdy 2 — 192, 8 děje č / kroky 1 2.

Římské elegie: 193, 13 rozbořilo 1 2 *chyba* — 193, 28 Rozhoupá č — 194, 10 28 — ano: 252 č — 194, 14—15 Brzy budou... nezmi-zely až 1 2 — 194, 23 směšně“, to jest v smíchu č — 194, 37 na př. až 1 2 — 194, 38 Aťsi! až 1 2 — 195, 18 musí *proloženo* až 1 2 — 195, 27—29 *konec feuilletonu: vaccino*“, pouhá pastvina, snad se naopak z Vatikánu přece ještě vylihne něco moudrého. Ale není toho více třeba. č — 196, 36 snadno č / ještě nejsnáz 1 2 — 197, 13 tonsurovaného až 1 2 — 197, 15 Herkulus 1 2 *chyba* — 197, 17 dobře dělá č — 197, 20 odtud č / z domu toho 1 2 — 197, 24—27 vím... lucernou“. A až 1 2 — 197, 27 ano i č — 197, 36 — 198, 3 V Římě... státním. až 1 2 — 198, 9 kněžská — hodnost č — 198, 23 hned v předsíni se narovná 1 2 — 198, 33 o století č — 199, 11—14 Každý... sudarium. až 1 2 — 199, 23 vladař, stát č 1 — 199, 30—32 — neboť... levitským. až 1 2 — 199, 35 velký červený č — 202, 11 špryslíku č 1 — 202, 13 Augustiana 1 2 *chyba* — 202, 38 rozkošné 2 *chyba* — 203, 28 pyšní č — 204, 1 balíky č / kbelíky 1 2 — 204, 30 samy až 1 2 — 205, 22 znenáhla až 1 2 — 206, 3 tuze mnoho č / mnoho, tuze mnoho 2 — 206, 4 mnoho ještě č — 204, 4 také až 1 2 — 206, 15 u sloupu Pompejova č — 207, 14 pro ten menší až 1 2 — 208, 8 a vláda chrání — briganty. č / a nikde... v Římsku. 1 2 — 208, 35 na nějž měla... vliv. až 1 2 — 209, 6—7 v historii vůbec *proloženo* až 1 2.

Benátská zrcadla: 210, 6 již až 1 2 — 210, 7 než č / leda 1 2 — 210, 13 benátsku *prolož.* až 1 2 — 212, 30 a poslední č — 212, 31 jesuitův č — 213, *před* 16 Benátská zrcadla.*) *pod čarou* *) Začátek těchto cestopisných obrázků uveřejněn v „Nár. Listech“ číslo 186. č — 213, 34 palácu č 1 — 214, 11 loděm č 1 — 213, 35 „mýta“ č / „celnice“ 1 2 — 216, 8 vnitř i zevnitř č — 216, 13 zdě č 1 — 217, 9 nebo 2 *chyba* — 217, 10 uzavřené obrovské č — 217, 17 ostatnímu č — 218, 28 ticha č 1 — 218, 38 — 219, 1 rozličné adresy č — 221, 1 terčeta č — 221, 4 těrčeto č — 221, 13 Již se ho nikdo nebojí č — 221, 14 sice se posud č — 223, 30 moře do nich č — 226, 5 museum 1 2 *chyba* — 227, 18 zcela červení s aksamitovou komží 1 2 *chyba* — 229, 7 po *proloženo* č 1 — 230, 9 tvor poněvadž nepotřebný, tak řídký č — 230, 9—10 že nápis Napoleonem založených Giardini pubblici č — 231, 27 V.*) *pod čarou* *) Číslo IV., „Cicerone“, otištěno ve včerejším, skonfiskovaném čísle „Nár. Novin“ č — 233, 15 vlečky č 1 — 236, 6 stálé č.

Terst: 234, 1 křížuje se po vrchu č — 243, 19 vede č 1 — 243, 32—33 Theresiano“, na jehož konci strmí maják č — 244, 10 v Pole č — 244, 13 stěžný č — 244, 25 pravidelné č 1 — 245, 37 Poly č — 246, 5 odpůldne 2 *chyba* — 250, 25 „krásu stariny!“ osud č — 250, 36 sídlejí č 1 — 251, 2 Sídlejí č 1.

Přímořská elegie: 252, 5 dost až 1 2 — 252, 32 odtud zas slunce

č — 253, 2 dlouhá až 1 2 — 253, 23 rozbíjely č — 253, 35 celým, vzácným č 1 — 254, 7 než co císař č.

Obrazy z Krajiny: 257, 34 Búra č — 258, 2 pustojenské č — 258, 3 stalaktiky 1 2 *chyba* — 258, 6 krajíc č / kousek 1 2 — 258, 12—13 je pouhý domysl č — 258, 14 *konec odstavce* proskoumány, jako právě jeskyně pustojenské, div světa. č — 258, 16 znějí č / zvučí 1 2 — 258, 22 k naké (*spr. nahé*) skalní stráni č — 258, 24 jednoho hradu toho č — 258, 26 Pustojné č — 258, 29 předjamského 1 2 *chyba* — 259, 6 predjamský č 1 2 — 259, 10—11 hradním vchodem č — 259, 13 a ovesních až 1 2 — 259, 22 skalou 2 — 259, 26 nevzali sobě práce č / se nehmoždili 1 2 — 260, 4 dvě základní věty č — 260, 7 mnoho č / čeho 1 2 — 260, 10 zápisní knihy č — 260, 22 *začátek věty:* Byl to hodný č — 260, 24 Petráček či Růžička č — 260, 28 kouzelnictev č — 260, 31 uvyklou. Hned tě vodí podzemními jeskyněmi, velkými jako celá Paříž a vyzdobenými nejkrásnějšími stalaktyty, hned vymrští celou řeku z lůna svého, ledově studenou a křišťálově jasnou, hned zas polkne řeku jinou, že není po ní více památky. Mezi atd. č — 260, 33 vzdálené č / daleké 1 2 — 261, 21 trychtýřovitých č 1 — loďka naše č — 262, 34 nejkrásnější, nejpoetičtější idyla č — 263, 15 svatým č — 263, 20 zde, zde by srdce atd. — 263, 21 stalo by se zas atd. č. — 263, 35 dole pod okny č.

Náčrtky istriánské: 265, 7 opět již až 1 2 — 265, 15 polenský č — 265, 21 Pizanu č — 266, 31 z rozumného č — 268, 24 Sotvy č 1 — 271, 16—17 V celém světě není krásnějšího kriminálu než v Koparu! č — 271, 28—29 před vraty až 1 2 — 273, 29 v Terstu č — 275, 1 říct č 1 — 278, 13 pomoct č 1 — 278, 27 pokryje č — 279, 5 prý až 1 2 — 279, 21 mořské race č.

Podél Uny: 281, 4 krásná č 1 / milá 2 — 281, 5 vesele č 1 — 282, 24—25 velmi benátský ráz starých městeček istriánských připomínajících č — 283, 21 postelma č 1 — 283, 27 uvařena č — 285, 9—10 Nejkrásněj prý se ale vyjímá č — 285, 15 kládami č — 286, 3 Mahomedán nepracuje č — 286, 28 mláda č — 287, 25 syropové č — 287, 36—37 váši ostatní všichni příbuzní č — 288, 18 *totéž* — 290, 28 tam někde dál č — 290, 29 není jiného stavení č — 291, 17 hloupým až 1 2 — 292, 24 bazar 2 — 292, 30 slézal č — 293, 10 Jílec je ovinut č — 293, 13 jatagán 1 2 — 294, 4 dvírka a as č — 294, 34 turban. Zámožní mají sloupky kamenné, chudí dřevěné. Na některých atd. č — 299, 25 šírák č. 1 — 300, 15 druhá č 1 — 301, 30 ráděj č 1.

Bělehrad: 305, 30 *pod čarou* von Belgrad 1 2 *chyba* — 305, 17 za Sigmunda vlál zde prapor černožlutý, a mezi tím č — 305, 18 znak č / co znak 1 2 — 305, 24 jak se rozsypá č — 306, 36 četníkům *proloženo* č — 307, 11 Bělehradečany č — 307, 29 hřeby č / břehy 1 2 — 307, 31 vtisklo mu č — 309, 26—27 mimo s literaturou zanáší se také se správkami č 1.

Bukurešť: 311, 21 rozkvetlími č — 312, 10 bukureštští 1 2 — 312, 14 netušeně až 1 2 — 314, 8 až daleko č — 314, 15 Bukurešť

č 1 — 315, 20 na bidlu č 1 — 318, 12 basa č / kobza (basa) 1 2 — 319, 7—8 hospodáry č 1 — 319, 35—36 „jí co Rumun... přísáhá“ č *tištěno jako verš* — 320, 13 po tu dobu až 1 2.

Peštské listy: 322, 22 rozlezlých č 1 — 323, 17 poměrně až 1 2 — 323, 23 Fišpánku č 1 — 323, 24 netřes č 1 — 323, 24 nejvypočtenějšího č — 323, 27 špinavě a nechutně č — 325, 29 nedozrálého č 1 — 325, 30 rázu — snad teprv pozděj „poroste do krásy!“ č — 326, 8 Père Le Chaise č 1 / Père le Chaise 2 — 326, 3 nalezt č / nalézt 1 2 — 327, 10 terminální č — 328, 36 ohromna č 1 — 329, 18 zjevně 1 2 *chyba* — 330, 20—21 že se... upraví č — 331, 9 švábskému *prolož.* až 1 2 — 332, 6—7 „pod slovenskú zástavú pěkně jich přibývá“ 1 2 — 332, 36 dvakrát týdně u krajana pana Semrada č.

Uherské listy: 334, 5 v sudech se... hýbe č — 335, 7 obou č *proloženo* — 335, 35 bosých *proloženo až* 1 2 — 380, 28 zralosti, a už to č / zralosti a už to 1 2 — 337, 6 důvery č — 337, 9 dušou *prolož.* č — 337, 10 zradca č — 337, 12 sláva... nedá *prolož.* č — 337, 15 kulturních *prolož.* č — 337, 26 tak *prolož.* č — 337, 30 ryzí č — 337, 31 župy té č — 338, 11 zahulat č — 339, 33 stálá *prolož.* č — 340, 4 vydání č — 340, 21 kortešství č — 340, 22 čistě maďarských a smíšených č — 341, 33 každý *prolož.* č — 342, 30 poradní *prolož.* č — 343, 1—2 sedm set *prolož.* č — 343, 24 shromaždiště č 1 — 343, 27 komitétů č — 343, 28 zítřejší č 1 — 344, 23 svému *prolož.* č — 344, 37 vyzdvihne 2 *chyba* — 345, 34 levičácky *prolož.* č — 346, 30 pořádek přístupu č — 346, 32 agitačních komitétů č — 347, 9—10 pět stop dlouhou hůl *celé prolož.* č — 347, 21 zapálila stodolu *prolož.* č — 347, 26 dnes *prolož.* až 1 2 — 347, 29—30 Když jedna banda přestane hrát, začne hned druhá, veselo je pořad. Když jedna strana zahulá, odpoví hned druhá, hluk je pořad. č — 348, 9 za ramena č — 348, 31 ještě někde řeč č — 359, 4 budovu č — 349, 21 pro dnes opatřené č — 350, 22 „levičáků“ čili „bosých“. č. — 350, 24 cigánskou č — 350, 27 *začátek věty:* Přece však Gorovéovci č — 350, 29 shromaždiště č — 351, 4 zábradlí, opět losem mu určené č — 351, 17 Ůstökös („Kohout“, satyrický list Jókaiův) č — 351, 22 levou *prolož.* č — 351, 22 „kortešové“ (agitátoři) č — 352, 29 zarážejí č — 352, 35—36 postranních č 1 — 353, 1 rozbřeskuje č 1 — 353, 10 ty shluklé tisíce č — 353, 18 obejmutí. č.

Doplňky: 357, *před* 1 P o s t o n j a, 2. června. č — 364, *za* 1 I. č, II. už nevyšel — 371, *před* 1 Z P e š t i, 15. května. č — 373, *před* 13 V P e š t i, 21. května. č.

Omyly: 13, 33 výkřik — 18, 10 takou — 68, 1 mají zde — 82, 34 pálít — 70, 14 ve všem — 78, 8 to Tauru — 80, 21 nad loď — 96, 31 neklesali — 97, 16 ptám se — 119, 13 od nás — 120, 7 levé díry